

Norbert Buske, *Pommern. Territorialstaat und Landesteil von Preußen. Ein Überblick über die politische Entwicklung. Die Rolle Vorpommerns seit 1945*, Schwerin 1997, Thomas Helms Verlag, ss. 104.

Nakładem wydawnictwa Thomas'a Helmsa ukazała się interesująca praca Norberta Buske poświęcona Pomorzu pod tytułem *Pommern. Territorialstaat und Landesteil von Preußen. Ein Überblick über die politische Entwicklung. Die Rolle Vorpommerns seit 1945*. Praca ta składa się z trzech części. Pierwsza poświęcona jest przedstawieniu całego Pomorza jako jednolitego terytorium etnicznego i kulturowego, a później jako odrębnego organu państwowego, druga poświęcona jest administracji terytorialnej Pomorza, a trzecia przedstawia zarys Vorpommern po 1945 roku do chwili obecnej.

Poszczególne części pracy zostały zaczerpnięte z kilku konferencji naukowych i wykładów autorskich. Pierwsza część publikacji „Pomorze jako państwo terytorialne – przegląd rozwoju politycznego” jest pokłosiem pracy wygłoszonej podczas seminarium, jakie odbyło się dnia 14 listopada 1992 roku w Koserow/Damerow. Bodźcem do napisania części drugiej – jak pisze Autor w posłowie [s. 96] – towarzyszyły daleko zaawansowane prace nad tekstem konstytucji Meklemburgii – Pomorza Przedniego. Część druga zatytułowana „Historia Konstytucji Pomorskich” także powstała jako tło dla prac nad obecną konstytucją. Część trzecia, po dokonaniu niewielkich poprawek, była tematem wykładu autorskiego z dnia 2 grudnia 1995 roku, jaki odbył się w Lubece – Travemünde, a następnie przedłożona komisji odpowiedzialnej za ustanowienie tekstu konstytucji okręgu Meklemburgia – Pomorze Przednie.

W części pierwszej Autor dokonał rozróżnienia wszystkich grup plemiennych zamieszkujących całe Pomorze, przedstawił skomplikowany proces chrystianizacji Pomorza, skupiając się na postaci Ottona z Bambergu. Przedstawił także odrębność plemienną mieszkańców wyspy Rugii i początki tworzenia państwowości pomorskiej wraz z ugruntowaniem chrześcijaństwa po 1140 roku, nie pomniejszając przy tym znaczenia kolonistów niemieckich. Autor dość klarownie objaśnił procedury prawne związane z lokacją ośrodków miejskich na wielu przykładach miast późniejszego Vorpommern. Pokróćce przedstawił także dzieje księstwa pomorskiego i Rugii, dokonując wyraźnego rozgraniczenia w aspekcie gospodarczym, społecznym i terytorialnym obu obszarów. Część pierwszą pracy zakończył na utracie niezależności przez Pomorze Zachodnie, wkraczając w tematykę związaną z administracją regionu po wprowadzeniu reform roku 1815.

Druga część poświęcona została sejmikom pomorskim i ich roli od XII wieku, funkcjonujących wówczas w formie zgromadzeń możnych po rok 1815. Przedstawiono dość ciekawie sprawy związane z administracją przejętego w XIX wieku obszaru Neuvorpommern, a także dokonano zarysu kompetencji władz prowincji pomorskiej, powstałej w wyniku reform 1815 roku. Osobny rozdział poświęcony został administracji po 1918/1919 do 1945 roku, gdzie Autor dokonał także krótkiego opisu sytuacji politycznej prowincji pomorskiej.

Część trzecia charakteryzuje się pewnym odstępstwem tematycznym od pozostałych części. Poświęcona została ona wyłącznie Pomorzu Przedniemu i to jedynie w aspekcie administracyjnym i politycznym. Autor dość interesująco przedstawił także scenę polityczną Pomorza Przedniego, skupiając się przede wszystkim na kwestii odrębności regionu w stosunku do przebiegu granicy polsko – niemieckiej wraz ze wszystkimi tego konsekwencjami. Drobiazgowo Autor przedstawił prace nad ustalaniem granic powiatów i okręgów administracyjnych Pomorza Przedniego po rok 1994, zamieszczając w tekście przejrzyste mapki, a także poświęcił wiele miejsca kościołowi ewangelickiemu, funkcjonującemu w terenie. Poruszona została także sprawa utworzenia wspólnego z województwem szczecińskim Euroregionu „Pomerania”, która w przekonaniu Autora, otwiera drogę do nawiązania dobrosąsiedzkich stosunków i wymiany doświadczeń administracji pomiędzy Polakami a Niemcami.

Publikacja ta została wzbogacona także o szereg zestawień: ważniejszych ksiąg Pomorza Zachodniego, królów szwedzkich panujących w dobie zagarnięcia części Pomorza Przedniego przez Szwecję, elektorów brandenburskich, prezydentów prowincji pomorskiej, a także o czarno – białe mapy konturowe, przedstawiające Pomorze Zachodnie od XIII wieku do 1815 roku autorstwa Kurta Henke, wykonane w 1934 roku.

Szkoda, że nie zamieszczono w tej pracy indeksu rzeczowego, aczkolwiek zamieszczenie haseł, o których jest mowa w tekście na specjalnie przygotowanym w tym celu marginesie, może w jakiś sposób tę stratę wynagrodzić. Czytelnik może także odnieść wrażenie, iż zamieszczone tu materiały ikonograficzne zostały dobrane przypadkowo, ale na szczęście rekompensuje to zamieszczenie przejrzystych i licznych map konturowych w tekście. Tak więc tego typu niedociągnięcia w niczym nie pomniejszają walorów tej książki, ukazującej skomplikowane dzieje Pomorza od czasów plemiennych do początku lat dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku.

Kacper Pencarski

Henry Gawlick, *Schimmelreiter, Knapperdachs und Weihnachtsmann. Weihnachtsbräuche in Mecklenburg und Vorpommern*, Rostock 1998, Hinstorff Verlag GmbH, ss. 192.

Zwyczaje bożonarodzeniowe bardzo głęboko zakorzenione są w tradycji społeczności lokalnych Meklemburgii i Vorpommern. Henry Gawlick, dyrektor muzeum w Hanowerze zebrał i opracował nieopublikowane materiały piśmienne oraz ilustracyjne dotyczące jednego z najważniejszych świąt cyklu rocznego. Brzmiały tak tajemniczo jak Rugklas, Bullkater, Helechrist lub Kinnjes, a także łapanie kozła i jazda na siwku wpisane były w krajobraz kulturowy Bożego Narodzenia i tzw.